

PLAN LOKALNE **INTEGRACIJE** U GRADU **OSIJEKU**

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Izdavač:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek

Za izdavača:

Angel Čabarkapa

Uredili:

Angel Čabarkapa, Natalija Havelka, Zrinka Rimac, Goranka Lalić Novak, Teo Giljević

Oblikovanje i priprema za tisak:

2B d.o.o. Osijek

U pripremi tekstova i obradi podataka sudjelovali:

Mirna Šoštarko, Lea Horvat, Ines Novak, Tena Zalović, Vanessa Danjella Krznarić, Igor Đorđević, Nejšra Žunić Hevešević, Zrinka Rimac, Natalija Havelka, Angel Čabarkapa, Romano Kristić, Denis Ćosić, Ivan Pakšić, Julije Šoltić, Mladen Stojanović, Teo Giljević, Goranka Lalić Novak, Gordana Stojanović, Lejla Šehić Relić.

Osijek 2018.

ISBN 978-953-7338-20-6

Prenošenje tekstova dopušteno uz navođenje izvora.

Projekt Integracija državljana trećih zemalja putem urbanih partnerstava – INTEGRA provodi se uz financijsku potporu Europske unije iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

Ova je publikacija izdana uz financijsku potporu Europske unije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek i ni pod kojim okolnostima ne može se smatrati da odražava stav Europske unije.

1. Uvodno o projektu

Projekt INTEGRA osmišljen je kako bi unaprijedio proces dugoročne integracije državljana trećih zemalja u 5 država članica EU (Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Italija i Slovačka), putem razmjene znanja i iskustava među gradovima. Projekt promovira dublje uzajamno razumijevanje između migrantskih zajednica i društva domaćina, nasuprot sve raširenijem političkom diskursu naglašavanja sigurnosnih pitanja, koji prikazuje migrante i izbjeglice kao veliku sigurnosnu prijetnju u Europi.

Glavni ciljevi projekta INTEGRA su unaprjeđivanje kapaciteta lokalnih vlasti u 5 država članica EU radi razvoja i provedbe inicijativa za povećanim sudjelovanjem državljana trećih zemalja u društvenom i kulturnom životu, putem suradnje više dionika, poboljšanjem suradnje među gradovima i promicanjem širenja i razmjene prakse i politike između civilnog društva i javnih ustanova koje su ključni akteri za integraciju državljana trećih država te jačanjem kohezije zajednica i poboljšanjem javne percepcije migracije i različitosti kroz sudjelovanje državljana trećih zemalja u relevantnim savjetodavnim tijelima i sudjelovanje u svojstvu predstavnika na lokalnoj razini.

Projektne partneri žele utvrditi trenutačne i buduće izazove integracije i razviti konkretne akcije za rješavanje problema lokalne integracije. Glavni ishodi projekta INTEGRA uključuju uspostavljanje lokalnih i prekograničnih mreža, metodologija i alata koje dionici na lokalnoj razini mogu koristiti za uključivanje državljana trećih zemalja u građanske inicijative putem audita gradova, uključujući vježbe procjene politike i dokumentiranja, te za prepoznavanje prepreka i mogućnosti za integraciju državljana trećih zemalja (poseban je naglasak stavljen na urbanu sigurnost i sudjelovanje u kulturnim/društvenim aktivnostima).

Kroz stručne radionice za integraciju građana bit će razvijeni planovi za integraciju na razini pojedinih gradova, sa scenarijima za budućnost za svaki grad. Na osnovi planova provodit će se aktivnosti zagovaranja i podizanja svijesti o ovoj problematici u svakoj državi.

Preko 80 predstavnika lokalnih vlasti sudjelovat će u projektnim aktivnostima; više od 160 migranata bit će uključeno u konzultacije i donošenje odluka u zajednici, a preko 4.200 osoba bit će obuhvaćeno materijalima s informacijama o projektu i internetskim izvorima informacija. Konferencija u svrhu zagovaranja i podizanja svijesti o problematici u Bruxellesu okupit će stručnjake s nacionalne, regionalne i EU razine te javne službenike koji se bave migracijom i integracijom.

Projektom se nastoje dosegnuti sljedeći rezultati:

- Gradski protokoli i smjernice za uključivanje dionika u integraciju državljana trećih zemalja;
- Uspostavljene lokalne mreže podizanja svijesti u području integracije državljana trećih zemalja;
- Razvijen okvir za dokument o integraciji/dugoročnu strategiju integracije za Grad Osijek;
- 4 *toolkita* za audit gradova;
- 5 planova integracije;
- Utvrđene, distribuirane i ispitane najbolje prakse na lokalnoj/regionalnoj/nacionalnoj razini u svrhu podrške integracije državljana trećih zemalja;
- Uspostavljene transnacionalne mreže dionika i stručnjaka kako bi se podigla svijest o pitanjima različitosti, migracije i integracije;
- Osnaženi kontakti i uzajamno razumijevanje između društva koje čini većinsko stanovništvo i državljana trećih zemalja u gradu;
- Dionici i građani u većoj mjeri posjeduju rješenja za sudjelovanje DTZ-a kroz njihovo učinkovito i sustavno uključivanje u procese participativnog i transdisciplinarnog savjetovanja s više dionika, u svrhu skupnog osmišljavanja i provođenja inicijativa za inkluziju;
- Bolje razumijevanje doprinosa legalne migracije i migranata društvima koja ih primaju.

2. Izrada Plana lokalne integracije u Gradu Osijeku

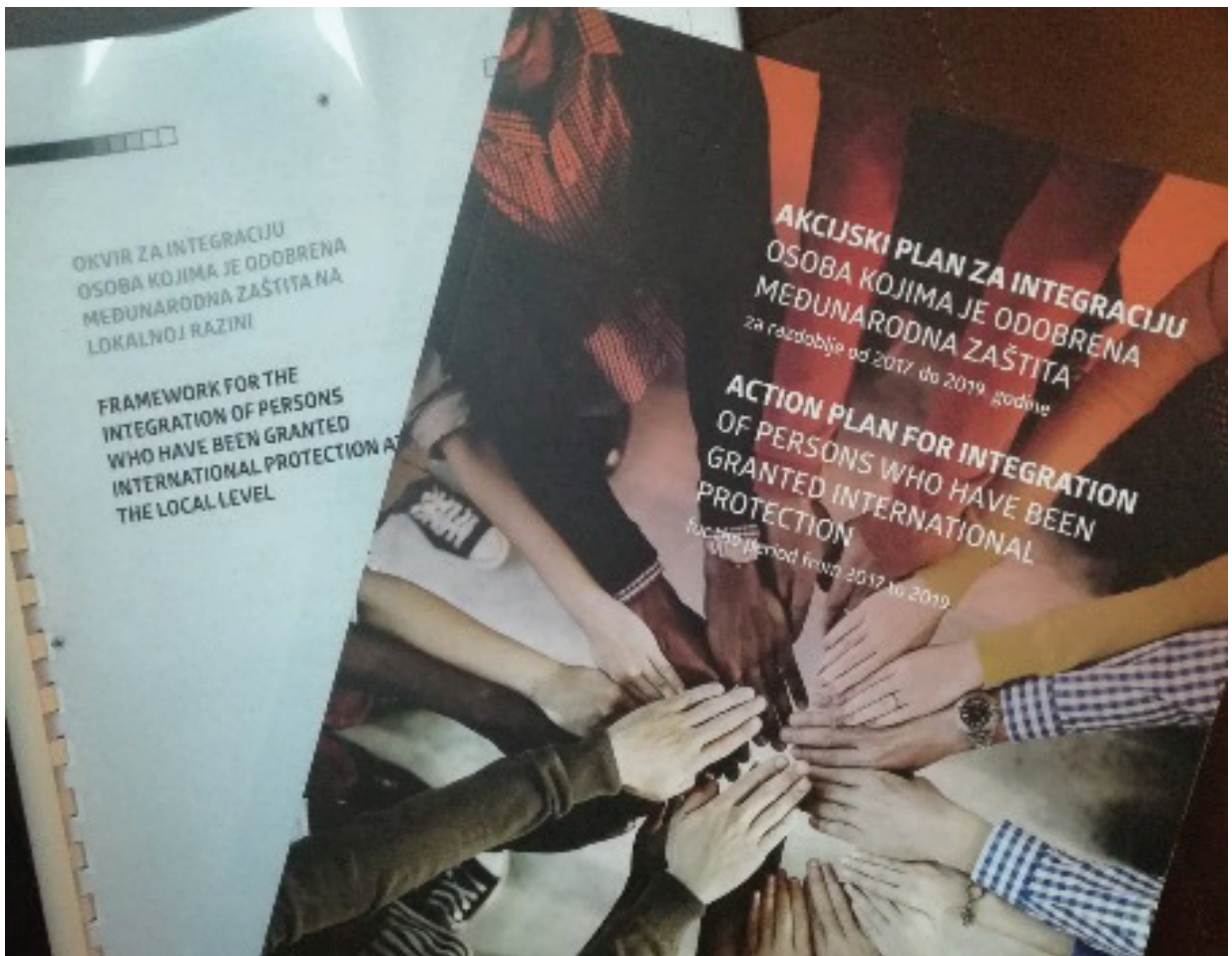
Plan lokalne integracije u Gradu Osijeku razvijen je u participativnom procesu u okviru radionice integracijskog laboratorija pod nazivom „Izrada plana lokalne integracije državljana trećih zemalja na području grada Osijeka“ koju su vodili doc.dr.sc. Goranka Lalić Novak s Katedre za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i doc.dr.sc. Teo Giljević s Katedre za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagreb. Na radionici integracijskog laboratorija sudjelovali su predstavnici Grada Osijeka, regionalnog ureda Pučkog pravobranitelja, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, predstavnici Crvenog križa, organizacija civilnoga društva i vjerskih zajednica.

Na radionici integracijskog laboratorija definirani su opći i specifični ciljevi u odabranim područjima (obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb; zapošljavanje i stanovanje; lokalni kapaciteti; sigurnost i podizanje svijesti građana) u dva moguća scenarija, mjere i pokazatelji postignuća te predložene aktivnosti za postizanje ciljeva i mjera integracije državljana trećih zemalja u Gradu Osijeku. Na početku radionice je izrađena SWOT ANALIZA Grada Osijeka.

Plan lokalne integracije u Gradu Osijeku pripremljen je prvenstveno kao potpora Gradu Osijeku u Republici Hrvatskoj u izradi gradske strategije i akcijskih planova za integraciju državljana trećih zemalja.

3. Grad Osijek

– mjesto integracije migranata u društvo

3.1. Osijek kao multikulturalno središte

Osijek je grad smješten u istočnoj Hrvatskoj. Smješten je u ravnici na desnoj obali rijeke Drave između 16. i 24. kilometra od ušća u Dunav. Najveći je grad u Slavoniji, četvrti po veličini u Hrvatskoj te sjedište Osječko-baranjske županije. Grad je industrijsko, upravno, sudsko i kulturno središte.

Osijek ima izuzetno bogato socio-kulturno nasljeđe koje kao i na području Osječko-baranjske županije obilježava materijalna i nematerijalna kulturno-povijesna baština, i to ne samo ona pohranjena u muzejima, galerijama, knjižnicama i srodnim ustanovama već i graditeljska baština i sakralni objekti. Tu naravno ulazi i cjelokupna urbana cjelina osječke Tvrđe koja osim samog prostora Tvrđe obuhvaća i prostor lijeve obale Tvrđe, Krunsku utvrdu Kronenwerk Barutanu – prostor namijenjen alternativnom kazalištu i drugim kulturnim događanjima i slično.

Izazov pred kojim se Tvrđa nalazi usmjeren je ne smo na valorizaciju i zaštitu svoje bogate materijalne, nematerijalne i prvenstveno graditeljske baštine već i na utvrđivanje namjene u pojedinim kulturno-povijesnim lokalitetima koji trenutno stoje zapušteni ili nemaju utvrđenu namjenu. Jedan od velikih izazova za kulturne institucije je i nedostatak odgovarajućih kadrova u pojedinim područjima, kao što je razvoj i izrada kulturno-turističkih proizvoda, marketing, priprema projekata za EU-fondove te kulturni menadžment i kulturno poduzetništvo. U sljedećem periodu preporuka je osigurati adekvatnu podršku za razvoj ljudskih resursa kroz uključivanje stručnjaka i drugih organizacija koje djeluju na području Tvrđe ili Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Osijek je grad kojeg obilježava multikulturalnost, što potvrđuju podaci o postojanju i djelovanju brojnih vjerskih zajednica kao što su Katolička Crkva, Srpska pravoslavna Crkva, Islamska zajednica, Evanđeoska pentekostna crkva Radosne vijesti, Evangelička Crkva, Kalvinska Crkva, Kršćanska adventistička Crkva, Kršćanska baptistička Crkva, Reformirana kršćanska Crkva, Židovska općina i druge.

Grad Osijek, u partnerstvu s Ministarstvima kulture i turizma, Agencijom za obnovu osječke Tvrđe i ustanovama u kulturi, provest će obnovu i revitalizaciju vrijednih, uglavnom napuštenih baroknih zgrada i tvrđavskih bedema. Ovo je najvažniji segment obnove infrastrukturne kulturne baštine koju Grad Osijek većim dijelom planira financirati pomoću strukturnih fondova Europske unije i dati im kulturnu namjenu. Kao zajednički nazivnik ovih projekata nameće se i ponovno kandidiranje Tvrđe za uvrštenje na UNESCO-vu listu Svjetske kulturne baštine.

3.2. Demografska struktura

Po broju stanovnika (popis stanovništva 2011. godine), Osijek je četvrti grad po veličini u Hrvatskoj i najveći grad u istočnoj Hrvatskoj (sa 107.784 stanovnika, što predstavlja pad od 6.832 stanovnika u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine). Pored pada broja stanovnika, dva dodatna parametra su trajno zabrinjavajuća: starost stanovništva i obrazovanost stanovništva.

Osijek kao i cijela Hrvatska pokazuje demografsku starost, koja nastaje kada je stanovništvo starije od prosjeka od 30 godina. Na ozbiljnost tog procesa upućuje indeks starenja koji se izračunava kao postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 – 19 godina. Indeks veći od 40% kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. Prosječna starost stanovništva Osijeka: 41,9 godina; prosjek u Hrvatskoj 41,7 godina, u Splitu 41,7 godina, u Rijeci 44,5 godina i u Zagrebu 41,6 godina. Indeks starenja stanovništva Osijeka: 120,1 %; prosjek u Hrvatskoj 115%, u Splitu 113,4%, u Rijeci 169,8% i u Zagrebu 118,9%.

U razdoblju između dva popisa stanovništva (2001. i 2011.) obrazovanost stanovništva se u Osijeku poboljšala. Iako je učešće visokoobrazovanih ljudi u stanovništvu Osijeka, Hrvatske i izabranih gradova za usporedbu poraslo u 2011. godini u odnosu na 2001. godinu a učešće nisko-obrazovanih se smanjilo, Osijek i dalje zaostaje za Splitom, Rijekom i Zagrebom: manje visokoobrazovanih ljudi prema popisu stanovništva iz 2001.: 15,4%; što je više od prosjeka u Hrvatskoj 11,9%, ali manje od Splita 20,7%; Rijeke 19,2% i Zagreba 22,5%.

Broj niže-obrazovanih ljudi (završeno osnovnoškolsko obrazovanje) prema popisu stanovništva iz 2001.: 33,6%; što je manje od prosjeka u Hrvatskoj 40,37%, ali više od Splita 23,6%; Rijeke 26,8% i Zagreba 25% .

3.3. Gospodarska situacija

Osijek je četvrti grad po veličini u Hrvatskoj, najveći grad Slavonije i Baranje te sjedište Osječko-baranjske županije. Gospodarstvo grada Osijeka imalo je do sada osobine tradicionalne strukture, tek s nekoliko industrijskih grana koje imaju orijentaciju na tržišta izvan lokalnog područja. Prema djelatnostima, najvažniju ulogu imaju trgovina, prerađivačka industrija i građevinarstvo, i to po kriterijima ukupnog prihoda, zaposlenosti i izveznoj orijentiranosti.

Superiornost geostrateškog položaja grada Osijeka umnogome određuje činjenica, da se na udaljenosti od 280 kilometara, nalazi niz regionalnih središta i čak četiri glavna grada: Zagreb, Sarajevo, Budimpešta i Beograd. Povrh toga, Osijek je važno sjecište plovnih, cestovnih, željezničkih i zračnih pravaca što povezuju Europu s hrvatskim lukama na Jadranskom moru i balkanskim zemljama, a zatim s Bliskim istokom, Azijom i ostatkom svijeta.

Izvrсна prometna infrastruktura jedna je od najvažnijih komparativnih prednosti u odnosu na gradove iz šireg srednjoeuropskoga okružja. Luka Osijek na rijeci Dravi nalazi se u neposrednoj blizini ušća u Dunav, najdužu i vodom najbogatiju rijeku Europske unije, koja povezuje 10 država od Njemačke do Crnoga mora. Autocesta Paneuropskog transportnoga koridora Vc sa zapadne strane grada i međunarodna Zračna luka Osijek s istočne, povezane su južnom gradskom obilaznicom. Osim toga, grad odlikuje dobra željeznička povezanost i solidan prometno-komunalni standard.

Budućnost svakoga grada presudno ovisi o znanju i obrazovanosti stanovništva. U tom pogledu Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku s više od 18 tisuće studenata koji studiraju na 11 fakulteta, 5 odjela i Umjetničkoj akademiji – stvara dobar temelj za znanstveni, gospodarski i svekoliki razvoj grada kao važnog regionalnog središta. Gradska uprava sa Sveučilištem surađuje na nizu razvojnih projekata koji koriste pogodnosti punopravnog članstva i fondova Europske unije.

„Doing Business u Europskoj Uniji 2018“ izvještaj izradila je Grupa Svjetske banke na zahtjev i uz financijsku potporu Europske komisije. Navedeno izvješće prati poslovne propise koji utječu na mala i srednja poduzeća u 190 zemalja svijeta. Vodeću poziciju na rang listi koja se odnosi na domaća mala i srednja poduzeća ima Varaždin. Na drugom visokom mjestu je Osijek, na trećem Rijeka, na četvrtom Zagreb, a Split na petom mjestu. Od pet promatranih regulatornih područja, grad Osijek najbolji je u Hrvatskoj u uknjižbi prava vlasništva i rješavanju trgovačkih sporova.

Prema Strategija razvoja gospodarstva Grada Osijeka – od industrijskog do inteligentnog grada - kao jedan od ciljeva ističe “Osijek – atraktivan grad za življenje”. Strategija ističe potrebu stanovnika grada Osijeka za valorizacijom povijesnog nasljeđa i identiteta isticanjem kulturne i prirodne raznolikosti te potrebom za definiranjem investicijskih projekata koji će rezultirati povećanim brojem posjetitelja i smanjenom stopom odljeva stanovništva. U sklopu navedenog strategija definira skupinu ciljeva koji će rezultirati osnaživanjem atraktivnosti Osijeka za stanovnike i posjetitelje, posebno za mlade, mlade urbane obitelji, stručnjake u informacijskim tehnologijama, zdravstvu, obrazovanju i kreativnim industrijama, te poboljšati izgled Grada.

Konkretno, strateški su ciljevi:

- ✓ Cilj 1: Pozicionirati Osijek kao otvoren i napredan grad, središte šire regije i atraktivnu lokaciju za poduzetništvo i zapošljavanje kandidiranjem za Europsku prijestolnicu kulture 2020.;
- ✓ Cilj 2: Kreirati uvjete i potaknuti razvoj kreativnosti i inovativnosti, osobito na regionalnom Sveučilištu te razvijati sektor kreativne industrije i nezavisne, izvaninstitucionalne kulturne scene u Osijeku i regiji i
- ✓ Cilj 3: Osnajžiti veze i modele suradnje među razvojnim dionicima različitih sektora (gospodarstvo, uprava, akademska zajednica, civilno društvo) radi stvaranja dinamične i perspektivne sredine atraktivne za život i ostanak mladih ljudi.

3.4. Stanje na tržištu rada

Broj nezaposlenih osoba na području grada Osijeka prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područnog ureda Osijek, na kraju 2016. godine iznosio je 7.299 osoba. Godinu dana kasnije, 2017.g., broj nezaposlenih je iznosio 6.207 osoba. Broj nezaposlenih na dan 30. lipanj 2018. godine iznosi 5.010 osoba. Broj nezaposlenih u promatranom periodu je u padu i te će se ulagati napori da se ovakav trend nastavi.

U evidentiranoj nezaposlenosti prevladavaju osobe sa završenom trogodišnjom srednjom školom, 32,3% od prosječnog broja nezaposlenih tijekom 2017. godine. Nakon te skupine slijedi skupina osoba s četverogodišnjom srednjom školom (29,1%) te osobe sa završenom osnovnom školom (24,7%). Osobe sa završenom srednjom školom bilo koje vrste čine nešto više od 60% ukupnog broja nezaposlenih. Međutim ne treba izgubiti iz vida da osobe s nezavršenom (7,5%) i završenom osnovnom školom čine 32,2% nezaposlenih. Naposljetku, udio osoba sa završenom višom školom, fakultetom i akademijom čini manjinu nezaposlenih, 6,4%. Struktura nezaposlenih žena prema završenom obrazovanju nešto je povoljnija od strukture nezaposlenih muškaraca. Tako je 32,2% nezaposlenih žena četverogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja, a muškaraca 25,0%. Udio je nezaposlenih muškaraca bez završene osnovne škole 8,6%, dok je kod žena 6,6%. Rast nezaposlenosti u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je u svim razinama obrazovanja, a dominira povećanje nezaposlenih sa završenim fakultetom (za 36,6%) i višom školom (za 31,6%).¹

3.5. Suvremeni migracijski trendovi na području Grada Osijeka

Urbana aglomeracija Osijek sa središtem u Gradu Osijeku formirana je temeljem kriterija postotka dnevnih migracija prema centru aglomeracije – područje prema kriteriju udjela više od 30% dnevnih migracija prema centru urbanog područja, postotka dnevnih migracija prema centru aglomeracije – područje prema kriteriju udjela od 15% dnevnih migracija učenika i studenata, i prostornog kontinuiteta Urbane aglomeracije te stoga obuhvaća sljedeće jedinice lokalne samouprave: gradove Osijek, Belišće i Valpovo te općine Antunovac, Bilje, Bizovac, Čeminac, Čepin, Darda, Erdut, Ernestinovo, Kneževi Vinogradi, Koška, Petrijevci, Punitovci, Šodolovci, Tordinci, Vladislavci i Vuka. Sve jedinice lokalne samouprave teritorijalno pripadaju Osječko-baranjskoj županiji, osim općine Tordinci koja se nalazina području Vukovarsko-srijemske županije.

Na području Urbane aglomeracije Osijek prema Popisu 2011. živi 195.235 stanovnika, od čega ih je najviše u središtu aglomeracije – Gradu Osijeku: 108.048, a najmanje u općini Vuka (1.200 stanovnika). Ukupan broj dnevnih migranata u Grad Osijek je 13.230, od čega je zaposlenih dnevnih migranata u Grad Osijek 9.235, a učenika i studenata 3995.

Urbana aglomeracija Osijek (UAOS, UA Osijek) površinom od 1.923,95 km² obuhvaća 45,07% površine Osječko-baranjske županije i 2,05% površine Vukovarsko – srijemske županije (Općina Tordinci). Od 108 naselja na području UAOS njih 28 (25,92%) nalazi se na područjima gradova, a 80 naselja (74,08%) u općinama. Najviše naselja nalazi se na području Grada Osijeka (11), a najmanje na područjima općina Antunovac i Petrijevci, samo po 2. Gradsko stanovništvo čini 66,57% ukupnog stanovništva UAOS prema popisu iz 2001., odnosno 66,74% prema popisu iz 2011. godine. Iako se postotak povećao, primjetno je da se ukupan broj stanovnika u gradovima (Osijek, Belišće i Valpovo) smanjio za 8.293, što je više nego u svim općinama zajedno. Najslabije su naseljena periferna područja sjeveroistoka i sjeverozapada UA Osijek. Polarizacijski demografski razvoj, odnosno međuregionalne razlike, posebice urbano-ruralna podvojenost, već je duže vrijeme proces koji poprima opću značajku UA Osijek. Tako i gustoća naseljenosti Urbane aglomeracije Osijek značajno varira s obzirom na

¹ Najnoviji podaci su u biltenu http://www.hzz.hr/UserDocImages/stat_bilten_10_2018.pdf

urbani ili ruralni karakter područja. Najveću gustoću naseljenosti imaju Grad Osijek (632,34), Grad Belišće (154,69) i Općina Čepin (96,16) koja se smatra prigradskim naseljem Osijeka, zatim slijedi Grad Valpovo (81,80), dok najmanje gustoće naseljenosti bilježe općine Kneževi Vinogradi (18,55), Bilje (20,88) te Šodolovci (22,36) i Koška (32,43).

3.6. Lokalna samouprava i lokalne javne službe

Grad Osijek zajedno sa središnjom i područnom (regionalnom) razinom i organizacijama civilnog društva u integraciji državljana trećih zemalja pruža različite javne usluge (socijalnu skrb, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje) u skladu sa Zakonom o strancima (NN 130/11, 74/13, 69/17, 46/18) i Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15, 127/17).

U sastavu Grada Osijeka nalazi se 11 naselja (stanje iz 2006.) a to su Brijest, Briješće, Josipovac, Klisa, Nemetin, Osijek, Podravlje, Sarvaš, Tenja, Tvrđavica i Višnjevac. Osijek se sastoji od starog grada, Tvrđe, izgrađenog većinom u 18. stoljeću, Gornjeg grada, Donjeg grada i Novog grada (s naseljima Jug I i Jug II), Cvjetnog naselja, Retfale i Industrijske četvrti. To je grad s najviše zelenila i zelenih površina u Hrvatskoj; na području grada nalazi se 17 parkova ukupne površine od 394000 m².

Trgovačka društva u kojima je Grad vlasnik ili suvlasnik:

- Gradski prijevoz putnika d.o.o. - WWW.GPP-OSIJEK.COM
- Osječki sajam d.o.o. - WWW.OS-SAJAM.HR
- Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o. - WWW.INKUBATOR.HR
- Regionalna veletržnica Osijek d.d. - WWW.VELETRZNICA.HR
- Športski objekti d.o.o. - WWW.SPORTSKI-OBJEKTI.HR
- Tera Tehnopolis d.o.o. - WWW.TERA.HR
- Tržnica d.o.o. - WWW.TRZNICA.HR
- Ukop d.o.o. - WWW.UKOP-OSIJEK.HR
- Unikom d.o.o. - WWW.UNIKOM.HR
- Vodovod-Osijek d.o.o. - WWW.VODOVOD.COM
- Zavod za stanovanje d.o.o - WWW.ZAVODZASTANOVANJE.HR
- Zračna luka Osijek d.o.o. - WWW.OSIJEK-AIRPORT.HR
- Obnovljivi izvori energije Osijek d.o.o. - WWW.OIEO.EU

3.7. Stanje sigurnosti i kriminalitet

Na području Grada Osijeka u prvom polugodištu 2018. godine evidentirano je 655 kaznenih djela koja se progone po službenoj dužnosti što je za 5,3% manje u odnosu na isto razdoblje 2017. godine.²

² http://dms.osijek.hr/JavniDokumenti/00375180347282_1.pdf

4. Grad Osijek u sljedećih 3 godine: mogući scenariji razvoja

U Gradu Osijeku kao i ostatku Hrvatske u sljedećem razdoblju očekuje se daljnji trend demografskog starenja odnosno promjena u dobnoj strukturi stanovništva koje se očituju kroz smanjenje broja mladih (nizak fertilitet, iseljavanje i rast broja starijih u populaciji Grada Osijeka)³ te nastavak iseljavanja domicilnog radno-sposobnog stanovništva, osobito mladih, prema zapadnim državama članicama Europske unije.

Hrvatsko stanovništvo trenutno se nalazi među petnaest najstarijih svjetskih populacija, a udio starijih u ukupnoj populaciji kontinuirano raste. Posebno brzo raste udio starijih osoba te se u budućnosti mogu očekivati znatni ekonomski i socijalni troškovi povezani uz demografsko starenje. Općenito, navedena demografska situacija stvara brojne nepovoljne učinke kao što su manjak radne snage, veći teret na radno-aktivnima u okviru međugeneracijskih

³ „Hrvatsko stanovništvo trenutno se nalazi među petnaest najstarijih svjetskih populacija, a udio starijih u ukupnoj populaciji kontinuirano raste. Posebno brzo raste udio najstarijih starih (starih 80 i više godina)“. http://www.hzpr.hr/UserDocImages/propisi/Demografski_scenariji_i_migracije.pdf

transfera (porezi, potpore i subvencije), povećani izdaci mirovinskog i zdravstvenog sustava, manjak kreativnosti starije radne snaga. Područja koja su pogođena depopulacijom prati i ekonomska stagnacija, smanjivanje investicija i usporavanje lokalnog ekonomskog razvoja. Osijek kao veliki grad predstavlja atraktivno područje za imigraciju.

Očekuje se kako će u sljedećem razdoblju od 2019.-2022. potrebe za radnom snagom u Gradu Osijeku kao posljedica demografskih procesa značajno rasti. To se odnosi na potrebu za kvalificiranom i visokoobrazovanom radnom snagom, ali i radnom snagom na poslovima koja nisu atraktivna domaćem stanovništvu. Stoga je moguće očekivati da će potražnja za radnicima različitih profila biti u porastu što će otvoriti prostor i za zapošljavanje državljana trećih zemalja. I dostupne analize ukazuju da je Osječko-baranjska županija u najnepovoljnijem položaju te predviđaju da će se stanovništvo do 2030. smanjiti za oko 15% (vidi više Čipin i sur., 2014).

Što se tiče lokalnih javnih službi (obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb) na području Grada Osijeka bit će pogođene demografskim procesima. S jedne strane niski fertilitet i odseljavanje (mlađeg) radno sposobnog stanovništva utjecat će na smanjivanje broja djece što posljedično dovodi do zatvaranja pojedinih područnih škola i smanjivanje broja zaposlenih stručnih suradnika u školama, ukidanja pojedinih srednjoškolskih programa koji su manje atraktivni, a s druge strane potrebni za društvo (obrtnička zanimanja), ali i do smanjivanja pojedinih fakultetskih programa. S druge strane, starenje stanovništva uz istovremeno iseljavanje stručnjaka dovest će do pojačanog opterećenja zdravstvenih i socijalnih službi te povećanih financijskih izdataka, zbog čega može doći do dodatnog snižavanja postojećih standarda zdravstvenih i socijalnih usluga.

Što se tiče stanovanja u Republici Hrvatskoj pa tako i u Gradu Osijeku jedan od ključnih problema je manjkavi institucionalno-pravni okvir, budući da ne postoje nacionalna strategija stanovanja, strategija socijalnog stanovanja, niti program stambenog zbrinjavanja ranjivih skupina. Mogu se razlikovati dva pitanja, socijalno stanovanje i dostupnost stanovanja na privatnom tržištu. Što se tiče socijalnog stanovanja očekuje se u sljedećem trogodišnjem razdoblju da se neće povećavati broj gradskih stanova za ovu svrhu te će državljani trećih zemalja teško ispunjavati uvjete za ulazak na listu socijalnih stanova s obzirom na to da je kao jedan od kriterija prebivalište na području Grada Osijeka u najmanjem trajanju od deset godina. U narednom razdoblju ne očekuje se promjena kriterija za dodjelu gradskih stanova u odnosu na državljane trećih zemalja jer bi to dovelo do tenzija s domaćim stanovništvom. Što se tiče iznajmljivanja stanova na slobodnom tržištu moguće je očekivati da će se dosadašnji trend nesklonosti iznajmljivanja državljanima trećih zemalja nastaviti što se posebno odnosi na izbjegličku populaciju.

Što se tiče sigurnosne situacije u Gradu Osijeku, ne očekuje se veće promjene osim u slučaju novog migrantsko-izbjegličkog vala usporedivog u opsegu sa onim iz 2015.-2016. godine. U slučaju velikog povećanja broja državljana trećih zemalja (posebno neregularnih migranata) moguće je očekivati promjenu sigurnosne situacije i podizanje razine pripravnosti policije.

U posljednje vrijeme vidljiv je trend jačanja negativnih stavova hrvatskih građana o migracijama. Sve je vidljivija polarizacija u političkom i javnom diskursu, a pitanje migracija sve se više doživljava kao sigurnosna prijetnja i opasnost za prevladavajuće vrijednosne i kulturološke obrasce u hrvatskom društvu. U narednom razdoblju moguće je očekivati daljnju politizaciju ovog pitanja.

Tome mogu pridonijeti i relativno recentna iskustava rata i poraća na području Grada Osijeka, no na stavove građana utjecat će i iskustvo izbjeglištva i prognaništva tijekom Domovinskog rata.

Grad Osijek kao i velika većina lokalnih zajednica u Republici Hrvatskoj nema iskustva s integracijom državljana trećih zemalja, posebno iz zemalja koji ne pripadaju istom kulturnom krugu (primjerice izbjeglica iz afričkih i bliskoistočnih zemalja) što u praksi znači da su kapaciteti lokalnih tijela i društvenih službi slabi (primjerice nepostojanje prevoditelja, manjak interkulturalnih vještina).

U sljedećem razdoblju jačanje lokalnih kapaciteta za integraciju ovisit će o broju državljana trećih zemalja.

Scenarij 1

U prvom scenariju očekuje se relativno mali porast broja državljana trećih zemalja u Gradu Osijeku:

- ekonomski migranti iz zemalja regije (Bosna i Hercegovina, Srbija, Kosovo, Makedonija) - 350 osoba
- izbjeglice smještene na području Grada Osijeka na temelju Plana razmještaja Vlade Republike Hrvatske – 100 osoba
- ostali državljani trećih zemalja (radne migracije i spajanje obitelji); na temelju Odluke Vlade Republike Hrvatske o godišnjoj kvoti dozvola za zapošljavanje stranaca – 50 osoba

Ukupno će biti 500 državljana trećih zemalja i članova njihovih obitelji što predstavlja udio od cca 0,5% u ukupnoj populaciji Grada Osijeka prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine.

Scenarij 2

U drugom scenariju očekuje se umjereni porast broja državljana trećih zemalja u Gradu Osijeku:

- ekonomski migranti iz zemalja regije (Bosna i Hercegovina, Srbija, Kosovo, Makedonija) - 700 osoba
- izbjeglice smještene na području Grada Osijeka na temelju Plana razmještaja Vlade Republike Hrvatske – 300 osoba
- ostali državljani trećih zemalja (radne migracije i spajanje obitelji); na temelju Odluke Vlade Republike Hrvatske o godišnjoj kvoti dozvola za zapošljavanje stranaca – 1000 osoba

Ukupno će biti 2000 državljana trećih zemalja i članova njihovih obitelji što predstavlja udio od cca 2% u ukupnoj populaciji Grada Osijeka prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine.

5. Ciljevi i mjere za integraciju u odabranim područjima

Opći cilj Plan lokalne integracije u Gradu Osijeku je uspostaviti integracijske mjere za državljane trećih zemalja s osobitim naglaskom na osobe kojima je odobrena međunarodna zaštita.

Kao **strateška područja** integracije odabrani su: obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb; zapošljavanje i stanovanje; lokalni kapaciteti; sigurnost i podizanje svijesti građana.

5.1. Obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb;

Posebni cilj: Olakšati pristup društvenim službama u području odgoja, obrazovanja i zdravstvene zaštite.

Aktivnosti:

- Organizirati redovne sastanke u gradskim četvrtima (predstavnicima škola, vrtića, udruga, domova zdravlja).
- Edukacija i osvještavanje stručnih djelatnika u društvenim službama.
- Osigurati osobne asistente u školskoj nastavi.
- Osigurati psiho-socijalnu pomoć za djecu i roditelje.
- Potpora u pristupu društvenim službama.
- Osiguravanje dodatnih tečajeva jezika od strane organizacija civilnog društva prilagođenih korisnicima.

5.2. Zapošljavanje i stanovanje

Posebni cilj: Osigurati pristup primjerenom za život i priuštivom stanovanju.

Aktivnosti:

- Ostvariti suradnju s poslodavcima, Hrvatskom gospodarskom i Hrvatskom obrtničkom komorom u suradnji sa HZZ-om
- Podupirati i razvijati socijalno poduzetništvo.
- Razvijati inovativne modele prekvalifikacija.
- Sprječavanje prostornog odvajanja državljana trećih zemalja.

- Osvješčivanje i informiranje iznajmljivača privatnih stanova.
- Educirati državljane trećih zemalja o pravima iz radnog odnosa kako bi se spriječile zloupotrebe.

5.3. Lokalni kapaciteti

Posebni cilj: Ojačati upravne kapacitete i uspostaviti efikasnu koordinaciju svih dionika.

Aktivnosti:

- Institucionalno mapiranje svih ključnih dionika.
- Uspostava redovitih sastanaka svih ključnih dionika u integraciji.
- Imenovanje kontakt-službenika u Gradu Osijeku.
- Učenje i umrežavanje s gradovima iz Republike Hrvatske koji imaju iskustva u integraciji.
- planiranje financiranja aktivnosti iz područja integracije u gradskom proračunu.
- Osnovati koordinacijski tim s prevoditeljem za početnu integraciju.

5.4. Sigurnost i podizanje svijesti građana

Posebni cilj: Unaprijediti društvenu koheziju i uključenost u lokalnu i mjesnu zajednicu.

Aktivnosti:

- Kontinuirano informiranje građana od strane policije o nepostojanju sigurnosne prijetnje od strane državljana trećih zemalja.
- Suradnja s lokalnim medijima.
- Uspostavljanje programa mentorstva (obitelj-prijatelj)
- Razvoj programa podrške uz korištenje postojećih lokalnih resursa (lokalni i strani volonteri – Europske snage solidarnosti).
- Jačanje programa policajac u zajednici.
- Uključivanje teme integracije u kulturne i sportske manifestacije

Dodatak 1: SWOT ANALIZA

U SWOT analizi su predstavljene snage i slabosti integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Gradu Osijek te mogućnosti i prijetnje iz okruženja. Svi elementi analize prikupljeni su od sudionika radionice integracijskog laboratorija pod nazivom „Izrada plana lokalne integracije državljana trećih zemalja na području grada Osijeka“.

Sudionici radionice izradili su SWOT analizu na temelju pitanja iz tablice 1.

Snage (S)	Slabosti (W)	Prilike (O)	Prijetnje (T)
Što radite dobro?	Imate li potrebne kapacitete i resurse za integraciju migranata?	Možete li predstavljati primjer dobre prakse (u RH i izvan)?	Postoji li politička podrška doseljavanju stranaca?
Koje prednosti imate u odnosu na druge lokalne jedinice u RH?	Postoje li razlozi zbog kojih Osijek ne bi trebao primati migrante?	Mogu li migranti zadovoljiti potrebe za radnom snagom?	Očekuje li se izbijanje nove izbjegličke krize?
Koristite li racionalno lokalne resurse?	Imate li već visoke troškove za socijalne programe na svom području?	Mogu li migranti ponuditi nove usluge/proizvode na tržištu?	Očekuje li se otpor lokalnog stanovništva (lokalni mediji)?
Je li Osijek prepoznat kao mjesto u kojem se migranti mogu osjećati dobrodošli?	Postoji li otpor među gradskim službenicima i dužnosnicima?	Mogu li migranti doprinijeti demografskoj obnovi (npr. područne škole)?	Očekuje li se podrška središnje razine vlasti?
Imate li dobre odnose s građanima?	Imate li dovoljne kapacitete za uspješnu komunikaciju/PR s građanima?	Mogu li se privući sredstva iz EU fondova?	Kakva je gospodarska situacija?

Snage	Slabosti	Prilike	Prijetnje
<p>Politička podrška</p> <p>Multikulturalnost i iskustvo zbrinjavanja izbjeglica i prognanika</p> <p>Razvijeno civilno društvo i suradnja s Gradom</p> <p>Prisutnost i suradnja s vjerskim zajednicama</p> <p>Dobra sigurnosna situacija te dobra komunikacija policije s građanima</p> <p>Postojanje lokalnih programa za djecu iz ranjivih skupina</p> <p>Iskustvo škola u radu s ranjivim skupinama</p> <p>Postojanje socijalnih usluga</p> <p>Aktivna islamska zajednica u društvu</p> <p>Promijenjene Odluka o socijalnoj skrbi</p>	<p>Nedostatna financijska sredstva angažman prevoditelja</p> <p>Nedovoljna povezanost sa središnjom i područnom (regionalnom) razinom</p> <p>Nedostatak prevoditelja na području Grada Osijeka</p> <p><i>Ad hoc</i> pristup u integraciji izbjeglica u čitavoj Hrvatskoj na lokalnoj razini</p> <p>Nedostatak gradskih stanova</p>	<p>Grad Osijek kao primjer dobre prakse u integraciji državljana trećih zemalja</p> <p>Zadovoljenje potreba za radnom snagom</p> <p>Razvoj socijalnog poduzetništva</p> <p>iskustvo u povlačenju financijskih sredstava iz EU fondova</p> <p>povezivanje sa poslodavcima (HUP) i HZZ-om</p> <p>obogaćivanje domicilne turističke ponude (npr. kulinarska ponuda)</p>	<p>Otpor lokalnog stanovništva</p> <p>Daljnja politizacija migracija u lokalnom političkom životu</p> <p>Nedobrovoljni korisnici koji ne prihvaćaju mjere integracije</p> <p>Promjena političkih okolnosti i gubitak političke podrške za integraciju</p> <p>Nedostatak podrške središnje razine</p>

